

PRESENTACIÓ

En considerar que el multilingüisme és un valor fonamental per a la coexistència pacífica i la comprensió mútua, l'Organització de les Nacions Unides va proclamar el 2008 Any Internacional de les Llengües. Va ser a la sessió plenària de l'Assemblea General del 16 de maig de 2007. Es reconeixia, així, explícitament, que el veritable multilingüisme contribueix a promoure la unitat en la diversitat i la comprensió internacional. Les llengües representen un element indispensable per a la identitat de qualsevol individu i grup humà i participen en l'esforç per aconseguir els sis objectius de programes internacionals com l'Ensenyament per a Tothom i els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni, un dels quals —a banda de l'eradicació de l'extrema pobresa— és l'extensió de l'ensenyament primari universal per al 2015.

Amb l'establiment d'aquest Any Internacional de les Llengües, el reconeixement de la diversitat lingüística i la importància de la seva promoció i manteniment són valorats internacionalment de manera indiscutible. Es fa també, alhora, una crida a treballar per la conservació i la defensa de les llengües del món. A causa del procés de globalització, el nombre de llengües amenaçades o en procés d'extinció és molt gran. De les sis mil llengües actuals, la meitat es troben en aquest procés. Menys de la quarta part es fan servir a les escoles o al ciberespai. Quan una llengua desapareix, s'empobreix tot el conjunt de la cultura universal. Som tots els qui hi perdem. No només tradicions i memòries, sinó també maneres de pensar i d'expressar, així com recursos i possibilitats per a un futur millor de la humanitat en el seu conjunt.

La UNESCO, organisme encarregat de dirigir i coordinar les accions d'aquest Any Internacional, proposa donar visibilitat a les més de sis mil llengües del planeta i encoratjar-ne la promoció i la defensa. Per a aquesta tasca, la UNESCO convida els governs, els òrgans de les Nacions Unides, els organismes oficials, les institucions educatives, les associacions de professionals... a estimular el res-

pecte, la promoció i la protecció de totes les llengües, sobretot d'aquelles que es troben en perill de desaparèixer.

Les Nacions Unides defensen un enfocament «global» en matèria de multilingüisme com a mitjà per promoure, protegir i preservar la diversitat lingüística i cultural del món. A més, l'Assemblea va remarcar que la diversitat lingüística és el fonament de la diversitat cultural.

Coincidint amb aquest Any Internacional de les Llengües, la Unió Europea proclama també el 2008 Any Europeu del Diàleg Intercultural. La finalitat d'aquest Any Europeu és la de sensibilitzar els ciutadans, especialment els joves, sobre els reptes que implica acceptar el principi de la diversitat cultural i augmentar la consciència dels europeus pel que fa a la solidaritat, el respecte i la comprensió de les altres cultures. Es desitja promoure un diàleg intercultural que contribueixi a la cohesió social interna i a la millora de les relacions i la cooperació amb altres països i regions del món. La Comissió Europea ha proposat per al 2008 el lema «Units en la diversitat». Entre altres objectius, es vol transmetre de manera pràctica i visible la importància i el potencial de la diversitat cultural i de posseir les competències interculturals. També es desitja contribuir a suprimir prejudicis quant a la diversitat cultural i la interculturalitat.

El director general de la UNESCO, Koichiro Matsuura, afirma: «Sigui per mitjà d'iniciatives en el terreny educatiu, el ciberespai o els mitjans intel·lectuals; sigui per mitjà de proteccions per salvaguardar les llengües en perill d'extinció o llur promoció com a eines d'integració social, o per mitjà d'investigar les relacions entre llengua i economia, entre la llengua i els coneixements indígenes o entre la llengua i la creació, cal difondre arreu la idea "les llengües compten!".»¹

Els lemes respectius són, doncs, «Units en la diversitat» i «Les llengües compten!». En aquest context, la Societat Catalana de Pedagogia, en col·laboració amb la Càtedra de Multilingüisme Linguamón-UOC, ha volgut oferir un recull de reflexions que ens ajudin, com a estudiosos de l'educació, a crear una sensibilitat especial i a augmentar el cos de coneixements sobre l'educació plurilingüe i intercultural que ens cal al nostre país en aquest moment tan important d'inici de segle, de confluència, ara i aquí, de llengües i cultures. El Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya s'ha compromès en diverses iniciatives importants: promoció del trilingüisme, aules d'acollida, centres de ben-

1. Missatge del director general de la UNESCO, Koichiro Matsuura, amb motiu de la declaració del 2008 com a Any Internacional de les Llengües.

vinguda... Som conscients d'una llarga experiència educativa² i també ho som d'una situació nova que ha desbordat totes les previsions.

Encapçala aquest dossier monogràfic l'article de Joan A. Argenter, de la Càtedra UNESCO de Llengües i Educació de l'Institut d'Estudis Catalans, que situa molt bé l'Any Internacional dins del conjunt de declaracions internacionals i polítiques de promoció lingüística. A continuació, els treballs de Bernat Joan i Miquel Strubell desenvolupen sengles visions de polítiques lingüístiques i educatives. En el primer, Bernat Joan, centrat en el desenvolupament de les actituds positives envers la llengua, concreta algunes propostes d'actuació educativa. Strubell, per la seva banda, aporta resultats d'una recerca recent sobre ensenyament de llengües a Europa i arriba a conclusions sobre la política lingüística europea.

Tilbert Stegmann, de la Universitat de Frankfurt, proposa noves visions per enfocar el plurilingüisme sense partir de la preeminència de l'anglès. I explica de manera succinta algunes experiències d'educació plurilingüe, com el seu mètode EuroCom. Mètode que precisament va exposar a la Universitat Catalana d'Estiu, a Prada de Conflent, aquest mateix mes d'agost del 2008. A continuació, el president de la Societat Catalana de Pedagogia, Martí Teixidó, conecixedor del mètode EuroCom, aprofundeix en una proposta personal que pot servir de punt de partida de moltes reflexions per poder arribar a un model d'educació lingüística propi per al nostre país, sense abandonar l'anglès però posant l'èmfasi en les llengües romàniques.

Joaquim Arenas fa la memòria històrica de l'escola catalana de llengua i cultura, tot proposant per al futur una escola catalana oberta a Europa, però amb un model propi. Joan Mallart se centra en un aspecte clau de l'educació lingüística, com és la motivació per aprendre llengües; en fa una fonamentació teòrica i una revisió dels principals autors i presenta alguns suggeriments didàctics. A continuació, Peter D. MacIntyre i Isidor Marí aprofundeixen i presenten models actuals i originals de motivació per a l'aprenentatge lingüístic, centrats en la voluntat de comunicar. Precisament, l'article de Marí desenvolupa i concreta el de MacIntyre, tot fent referència a un altre autor clau en aquest moment: Zoltán Dörnyei.

Els tres darrers articles ofereixen un panorama ampli que va des de l'exposició dels simposis celebrats a Girona fins a la realitat de l'escola de la Bressola de la

2. A més de l'aplicació progressiva, des de l'adveniment de la democràcia, del programa d'immersió lingüística, cal remarcar que, fa ja vuitanta anys, Alexandre Galí va participar activament a la Conferència Internacional del Bilingüisme celebrada a Luxemburg (abril del 1928), fent sentir en els fòrums internacionals la veu de Catalunya.

Catalunya del Nord, passant per les preocupacions sobre les dificultats per aprendre una llengua minoritzada, plantejades des del País Valencià. Xavier Besalú, com a coordinador, impulsor i ànima dels simposis de Girona, centrats en els problemes actuals de l'educació intercultural i l'acolliment de la població escolar procedent de la immigració, reflexiona sobre els treballs i les conclusions obtingudes. Si els primers congressos van tenir lloc a Sitges durant més de dues dècades, al voltant del doctor Miquel Siguan, no hi ha dubte que Girona, Sitges i Vic són ja tres fites indispensables en els congressos catalans d'ensenyament de llengües.

L'article de Josep Maria Baldaquí, de la Universitat d'Alacant, planteja el concepte d'inseguretat lingüística, el defineix i el descriu d'una manera molt ben documentada i l'aplica al cas valencià. Caldrà tenir-lo ben present en la tasca educativa, ja que també hi fa algun suggeriment didàctic. Precisament, aquest mateix mes d'agost del 2008 hem conegut iniciatives legals en el sentit de l'educació plurilingüe per al sistema educatiu valencià.³

Per acabar, en un moment que és especialment delicat, esperançador, per una banda, i preocupant, per l'altra, per les posicions de l'Acadèmia Francesa sobre el reconeixement oficial de totes les llengües de França, la jove investigadora de la Universitat de Barcelona Laura Domingo exposa la realitat de la Bressola, escola que treballa bé per a la dignificació de la llengua pròpia a la Catalunya del Nord i que ha merescut la felicitació i el suport explícit de la Generalitat de Catalunya.

La densitat dels articles, amb tantes referències i idees, bé compensa que la *Revista Catalana de Pedagogia*, per ara, surti només una vegada a l'any. Els coordinadors d'aquest dossier esperen que totes aquestes aportacions puguin ser d'utilitat per al debat científic i sobretot per a la millora de l'educació catalana vers un decidit plurilingüisme de qualitat, tal com demanen les institucions internacionals.

ISIDOR MARÍ I MAYANS i JOAN MALLART I NAVARRA

Barcelona, 26 de setembre de 2008

Dia Europeu de les Llengües

3. Resolució del Programa d'Educació Plurilingüe a l'Educació Infantil (DOGV de 21 d'agost de 2008). Aquest programa, anomenat de trilingüisme, ja ha estat criticat públicament per la Unitat per a l'Educació Multilingüe de la Universitat d'Alacant.